

Oekraïne wil naam gebouw in Berlijn veranderd zien

17 juli 2023

De emoties rond Oekraïne lopen hoog op. Nu eist de Oekraïense ambassade in Berlijn om het beeldbepalende restaurant met de naam 'Moskau' te veranderen in Café Kyiv. De Berlijnse autoriteiten staan niet te trappelen om weer een gebouw of straat op grond van veranderde geopolitieke opinies aan te passen.

Foto: EZAZ

Restaurant herinnering aan een historische periode

De Oekraïense ambassadeur Oleksii Makeiev legde deze eis onlangs voor aan de burgemeester van Berlijn Kai Wegner (CDU). Dit schrijft de [Berliner Zeitung](#).

Café Moskau mag met recht een architectonische en historische *landmark* genoemd worden in het voormalige Oost-Berlijn. Het pand werd gebouwd naar een ontwerp van Josef Kaiser en vormde het centrum van het eerste socialistische wooncomplex aan de huidige Karl-Marx-Allee, voorheen Stalinallee. Het prestigieuze gebouw symboliseerde de broederschap tussen de DDR en de Sovjet-Unie. In januari 1964 opende het haar deuren.

Op de [website van het restaurant](#) staat te lezen: *“Vanaf nu (1964, red.) konden gasten van Café Moskau genieten van Russische gerechten, een mokka drinken aan de bar, plezier maken in het danscafé of de avond afsluiten in de nachtbar in de kelder. Kleine souvenirs uit de Sovjet-Unie konden worden gekocht in de kunstnijverheidszaak “Natascha”. Het comfortabele interieur gaf bezoekers een gevoel van exclusiviteit en uniciteit. Café Moskau was ook een populaire ontmoetingsplaats voor zwarte marktactiviteiten en spionagewerk.”*

Emoties rond de oorlog lopen hoog op

Echter met de huidige oorlog in Oekraïne moet het historisch beladen Berlijn weer nadenken over de zoveelste aanpassing van een naam van een straat of gebouw. Talrijke namen zijn in de afgelopen decennia gewijzigd omdat zij enigerlei verwijzing hadden naar het belaste verleden van Duitsland. Uitgerekend de monumentale laan waar het restaurant Moskau is gevestigd werd ooit veranderd van Stalinallee in Karl-Marx-Allee.

Inmiddels heeft het verzoek om te overwegen Café Moskau permanent een andere naam te geven, ook Ephraim Gothe (SPD), gemeenteraadslid voor bouwzaken, bereikt. Uit interne e-mails blijkt dat het Bureau voor de bescherming van monumenten (Monumentenzorg) en het Bezirk Mitte niet staan te trappelen om een naamsverandering van het beroemde restaurant door te voeren. Ook *“een langdurige naamsbedekking is niet goed te keuren”*.

Het pand heeft sinds 1989, de val van de Berlijnse Muur, de status van beschermd monument. De vraag of de naam blijvend, tijdelijk veranderd of bedekt moet worden, wordt als een hete aardappel door de Berlijnse bureaucratie geschoven. De Senatskanzlei, Landesdenkmalamt en Bezirksamt wijzen naar elkaar om een standpunt in te nemen. Ook de bondsregering, die actief aan de oorlog in Oekraïne deelneemt, zal op de achtergrond een rol in de discussie spelen.

Geen sprake van langdurige aanpassing

Ook wordt 'adviseurs' van de diverse gremia om hulp gevraagd.

B-Z: "In een e-mail vraagt Christoph Rauhut, hoofd van het Monumentenbureau, deskundigen op zijn kantoor om advies, en zij reageren. Op 2 juli gaat het voorstel voor een antwoordbrief over de naamswijziging naar de kanselarij van de senaat voor bevestiging aan de consultants. Het voorstel is ontwijkend maar niet geheel afwijzend. Eerst wordt verwezen naar de "artistieke en feitelijke" "MOCKBA" belettering als "onderdeel van de beschermde status van het monument". De centrale verklaring: "Een langdurige verhulling van de vormgevende belettering, die het architectonische idee versluiert en een precedent dreigt te scheppen, kan naar onze mening niet worden goedgekeurd."

Maar de burgemeester van Berlijn zit klem tussen de regering en de ambassadeur van Oekraïne en verzoekt de instanties om de een welwillend onderzoek in te stellen naar een "met monumenten verenigbare variant". Voor het woord 'Moskau' kan dan het woord 'Kiev' worden als een extra element wordt toegevoegd, maar "beslist als aanvulling".

Het woord 'Moskau' onverlicht

Een modern lettertype of een verlichte of LED-buis in de vorm van een cursief schrift zou overwogen kunnen worden, is nu het voorstel. Het woorddeel 'Moskau' zou tijdens de donkere uren van de dag onverlicht kunnen blijven. In ieder geval moet de constructie, d.w.z. de ingreep in het architectonische monument, omkeerbaar blijven – met andere woorden, het moet mogelijk zijn om het te verwijderen zonder een spoor achter te laten.

Ook de dienst Monumentenzorg verzoekt dringend om de maatregel *“absoluut omkeerbaar”* te maken, zodat de hernoeming *“hopelijk op een bepaald moment ongedaan kan worden gemaakt”*. Daarom moet de *“duur van de verandering misschien worden opgehouden”*.

Berlijn weet hoe snel de internationale verhoudingen en de daaraan verbonden opvattingen kunnen veranderen.

De in Berlijn gevestigde Oekraïense vereniging van gevluchte Oekraïeners steunt weliswaar een hernoeming van Café Moskau, maar vindt dat een dergelijk *“initiatief moet komen van de Duitse bevolking of de politiek”*. De vereniging heeft er begrip voor dat het debat over het erfgoed van de Sovjet-Unie *“erg emotioneel kan zijn, omdat het toch deel uitmaakt van de eigen geschiedenis”*.

Berlijn is bezaaid met monumenten, plekken en gebouwen die zichtbaar herinneren aan de Sovjet-tijd. Als aan het verzoek van Oekraïne gehoor wordt gegeven, moet de stad haar geschiedenis op veel punten herschrijven.

De vraag is hoe lang het in Potsdam, gelegen bij Berlijn, onlangs geopende [kunsthuis en voormalige restaurant 'Minsk'](#) buiten de huidige cultuurstrijd kan worden gehouden. Minsk is de hoofdstad van Belarus en politieke en militaire bondgenoot van Rusland.

Duitsland worstelt nog dagelijks met haar verleden. En geen stad die daar meer mee bezig is als Berlijn.

Meer beelden van Berlijn [vindt u hier](#).